

Бө чылым республикага койну 891235 чедерин планна. Ба тундерде оон бажы 1064285 четкен. Зорткен чылым 1098500 турган.

Шынуу 114205 баш чедерин планна. Ам 132996 ешкү бар. Зорткен чылым 128280 турган.

Зорткен чылым бо уезинде 356485 хураган, 35735 анай турган, ам 347507 хураган, 35907 анай бар. Зорткен чылым чус башка онаштыр 81 хураган, 74 анай алдынган, ам 74 хураган, 70 анай.

Зорткен чылым 2581 тонна дүктү курунуге саткан, ам сатканы 2570 тонна, а план—2750 тонна.

КАДАРАРДА ХОЮМ ЧАРАШ

Бө чылым на мал болгаш чер ажилын продукттуу бедерин, куруе планнары долдур болгаш ажыр күсседерин, дараазында чылдарла кедэ ажил-агый бугуругезин улам хөгжүрүгүн улеинин салырын СЭНП ТК-ым май (1982 ч.) Плану айткан. Бө айтканылар хой болгаш өшкү ажилын ажилдакталарын ажилына кол ууртууга болур.

Чоокку сорулгаларын күсседери—амгы үенин сонгаарлаттымас херо. Хойун чаш төдүн камгалаары болгаш өсүрү, мал чемини курлавырын тургузары, хойун чаш боозадыларын бедерин, чаштагы ажилдакталарын организми бөлөкчелерин чегинет чутула ажилдар кичээнгейн төвөгү турар ужураут. Бө ажилдарын камгар кыгаламдык хой ажилын хөгжүлдө улау тамааржыр.

Белорус, Узбек, Казах, Кыргыз, Армян болгаш Туркмен эвеледешкен республикалар эртен чылаатымал хой алай хураган алган. Инити чуртун алган хураган база хой болган. Ол кедер үе эки үлөин. Колхозтор болгаш совхозтор кыргыздын элдин организми эрттерин. Бө талазы-биле малакча Кыргыз ССР чылаатымал болган. Оон дужаган дүктүн шымы дика бедер болган. Хой кыргыздын Ставрополь крайга, Ростов, Волгоград болгаш Чита областтарга база органи-

зм болгаш суурларын чуртталгалары, школарлар, студенттер—шуну хаара туттунган. Бө бугу чутула камгалаары организми эрттеринге дузалы болган.

Дика хой зоналарга мал чемини бөлөкчелер кыска хуу-саада доозулган. Кызылорда, Ставрополь крайнда мал чемини бөлөкчелер отрядтары болган эвелезери саткан кедери он ийн кохунта, сенаж салырын

ХАРЫСАЛГАЛЫГ ҮЕ

аил беш ажил хундө дооскан. Мал чемини бөлөкчелер хой бригадалар болгаш эвелезери тектердан на он тем елини азыр хуулаатымал чедеринин күсседерин.

Бө чылым олт-сиген бугу зоналарда эки үлөин. Кубань ажил-агыйлары 710 муу тонна, сизин саракта кылы-мал арга-биле кургалы, мал чемини бөлөкчелер бө дөш-дөш ажилдар чедеринин ажилдакталар. Бугу сенаж чүе өтөс халамж траппер-ридар болгаш эвелезери үлөин. Мал чемини бөлөкчелерини дөш-дөш ажилдар ажилдакталар хой болган. Чон эртен халамж кара кедерге чедер ажилдакталар. Чер-чеге мал чемини бөлөкчелерини шымын айланы чылаатымал. Мал чемини бөлөкчелерини хойларлар

засты эрттеринче ажил-агый удурунугу, тусай эртенинде болгаш хойлар угуу кичээнгейн салыр уау-лу.

Салгалы бугу тала-биле чылаатымал, энжидиктер кылдыр шилдигин улеин уксалыг бугуругезин ажилдакталар чутула. Уксалы-дыкта ажил-агыйларды ил-дыг кошкарлар четир. Ил-чала-даа олар чогуур негелде-

ге чедер ажилдакталар тарын боозадыла үенин хойун бадалыг колдур бугуругезин хуулаатымал кыла турар. Тарын боозадыла эртен сонда боозадымал чыгыс-даа хой турбас ужураут. Бугу хойун 96 хуулаатымал эвеле эвеле иланча баштайгы 18—20 үлө-нерде тарыттыган турар. Хой-ну кыска хуулаатымал төдө-ринге ол кончут чутула.

Кышталгаларын чедеринин эрттерин төлөдө, мал-дыг кышталгалар хуулаатымал баш буртуулар кылдыр херек. Кышталгаларын бадалыг база ам көер. Ол талазы-биле

БИЛИП АЛЫНАР

- ★ ССРЗ-де бугурун турар бугу элтиг 8—10 хуузу, а Ортааы Азияда болгаш Закавказьеде 40—45 хуузу хой эди элел турар.
- ★ Бистик чуртта хой судуну бугурулгези чылда 100 муу тонна ажыр турар.
- ★ Россияга 1916 чылда 89,7 миллион хой турган. Ам хой биле өшкү 144,5 миллион болган.
- ★ ССРЗ-де бугурулгези 419 муу тонна.
- ★ Бугу дүктүг бештиг бир незин болгаш карын дүктүг чартын незин Сонгу Кавказ, каракул алгыларын чус хуузу, хой эдини 20 хуузу Ортааы Азияны республикалары болгаш Казахстан бугурун турар.
- ★ Сонгу Кавказга болгаш Чевн Сибирьде чус инек бугу-зунге-ле 600—800 хой, а Казахстанда 1400, Кыргызда 2000 баш хой онаштыр.
- ★ Делегейни бугу чурттарында бир миллиард хире хой бар, оон 2,5 миллион азы хой бугурун-не 2,5 килограмм дүк бугурун турар. Эңне хой хой Австралияда—170 миллион. Ол черин хой бугу чургузунда даштыга дес кавказга өттө, кадарбас.
- ★ Чаа Зеландия бир хойдан ортумаа-биле 5,2 килограмм дүк кыгып ап турар. Ында эт бугурулгезинге, кургулайында, 4—6 айлыг хураганнары ажылгаар апарган. Бө чурт-биле Австралияда хой кадарарына ыттарын калбаа-биле ажылгап турар.
- ★ Совет Эвилели Англиядан линкольн, ромин-марш, бор-дерлейстер, оксфордшир, гемпшир деп уксаларын чарты-нары дүктүг хойларын ап, хайнантап турар.
- ★ Делегейни бугу чурттарында хойну 350 яны уксал-ды бар.
- ★ Чус гентар нөдөз ажил-агыйда ажылдагы чер бугу-зунге-ле Закавказьеде 105, Кыргызда 95, Сонгу Кавказга 58, Чевн Сибирьде 40, Казахстанда 19 хой онаштыр. Ол-ла хире чеге онаштыр Кыргызга 278, Сонгу Кавказга—259, Закавказье 195, Чевн Сибирь 126, Казахстан 58 килограмм дүк бугурун турар.
- ★ Бир хойдан Сонгу Кавказ 4,5 килограмм, Поволжье 3,6 килограмм, өн өскө республикалар 2—3 килограмм дүк кыгып ап турар.

ЧАЛГЫННЫГ КАДАРЧЫ

Кармаш ажилдарын зо-нуу хоогуна чур-даа чус чалган шыдаас—хойну дөс кадары турар. Ол муш шак-шак-биле дөзгө дөзгө-лөп чораш аам улау чалыг кырыга зарамал орташ, өскө кичири-даа, м-кушту-даа хойже чоокшуларын бол-дурбас болгаш хой докта-дып каан черинден май дөзгө таарып кээр кылдыр чалыг берен. Херек апар-ла, ол саргадан кадарына бөлгөн.

Дөс олау бичи турда, оң

АЛТАЙ КРАЙ. СЭНП-ниң ХХІ съездин атыг колхозтун хойнуу, СЭНП-ниң ХХVІ съездинин делегаты, Социалист Күшажылдыг Мадыры Төевос Тельмен.

М. ТАРБАКОВТУҢ фотозу.

БИР МИЛЛИОНДАН ХӨЙ ӨШКҮЛҮГ ЧҮРТТАР

Чурттар болган кургуздер	өшкү салы		продукция бугурун		чус кижиге (килограмм)	
	шуту (муу)	сүт (муу тонна)	сүт (муу тонна)	эрт (муу тонна)	сүт	эрт
АФРИКА:						
Алжир	2519	137	9	751	49	
Ботсвана	1150	6	4	845	563	
Намерун	1636	—	7	—	91	
Чад	2254	15	7	357	167	
Заир	2731	—	7	—	27	
Эфиопия	17120	94	55	325	190	
Гана	1900	—	6	—	57	
Чанг Сөгү Эрин	1150	—	6	—	90	
Кения	4415	42	17	293	119	
Ливия	2100	14	2	553	79	
Малагаси республика	1500	—	3	—	34	
Мали	5629	35	13	584	317	
Мавритания	3200	68	5	4789	352	
Марокко	5700	26	15	143	82	
Намибия	2100	—	5	—	967	
Нигер	6700	123	20	2531	412	
Нигерия	24188	—	80	—	120	
Мурнуу Родезия	2050	—	7	—	107	
Сенегал	1000	9	4	177	79	
Сомали	16400	288	53	8597	1582	
Мурнуу Африка Республика	5270	—	28	—	107	
Судан	11974	382	23	2151	129	
Танзания	4700	50	19	285	108	
Уганда	2144	—	9	—	73	
Устүү Вольта	2300	18	7	285	111	
Дип шупту:	143250	1413	469	329	109	
1. СОҢГУ ТӨП АМЕРИКА:						
Гаити	1200	26	4	547	84	
Мексика	8193	279	20	446	32	
АКШ	1355	—	—	—	—	
Шупту:	11979	308	28	88	8	
2. МУРНУУ АМЕРИКА:						
Аргентина	3200	—	6	—	23	
Боливия	2946	14	6	235	101	
Бразилия	7200	86	22	77	20	
Перу	2070	20	10	121	60	
Венесуэла	1288	—	9	—	71	
шупту:	18376	132	65	59	29	
Дип шупту:	30355	440	93	76	16	
АЗИЯ:						
Афганистан	3000	48	25	236	123	
Индия	70704	717	276	113	44	
Индонезия	7119	—	26	—	18	
Иран	13500	222	43	648	125	
Ирак	3620	62	13	509	107	
Бангладеш	8122	312	28	387	35	
Молл Арат Республика	70200	392	324	46	38	
Непал	4411	38	20	2443	1286	
Пакистан	2450	31	10	236	76	
Филиппины	25597	344	151	457	201	
Сауд Аравия	1410	—	6	—	13	
Сирия	1700	56	12	588	126	
Турция	1039	73	8	871	95	
Имен Араб Респ.	18276	630	106	1495	252	
Имен Улус Демократ. Республика	7800	128	38	1808	537	
шупту:	1286	24	5	1333	278	
Дип шупту:	244511	3217	1118	138	50	
ЕВРОПА:						
Франция	1048	400	12	752	23	
Греция	4489	413	43	4450	463	
Испания	2200	294	13	811	36	
Дип шупту:	11465	1499	92	317	19	

АЖЧЕМ

Хой судун делегейин ажил хой чурттарында ажилгап турар. Ону малакча Моода, Болгарияда, Афганистанда, Бразилияда, Иорданияда, Ливияда, Францияда, Грецияда, Италияда, Югославияда, Румынияда эне хой-биле ап турар. Ол чурттарда хой суду ач чом аймактын 25—70 хуузу чедир турар. Сүтү бичтик, аарым, хойнак болгаш өскөдө чом кылдыр ажилгап чүтө чонун ажил-агыйлар чылаатымал ажилдакталар эвеле, харын хой ажилын ортугалыг бедерин, кичи-лерин кадымшыл болгаш хойну бодуну мата-боду хай-ламырын экижидер. Чамды чурттарда хой сарыгын улау кичээнгей салып, ун ажилды негелдештир турар ужуру ол.

Францияда, Голландияда, Данияда, Бельгияда, Германияда колдундаа сүтү уламышын хойларын эрттерин турар. Олардан иланча эрттерин уксалыг хой алдыркан. Ол хой чылда саар үлөини дүрүзүлдө ортумаа-биле 600—800, а чамдыктары 1200—1400 килограмм сүтү ужуру ол.

Франция 23 миллион хойту, иланча чылдык 12—15 муу тонна чоронор бичиктагы кылы турар. Италияда хой ажил-агыйлардан кирген ортугалыг үштүн ийн кези азы 65 хире хуузу сүтүг болур. Ол черде сүтүн «екерина» бичиктап кылдыр. Болгария, Румыния, Венгрия, ГДР, Чехословакия «пачкавал» бичиктагы база чүтө хой судунден кылы ап турар. Ол чурттарда нарын болгаш чинге-нарын дүктүг хойлар эрттерин, оларын бирозынден чылда ортумаа-биле 100 килограмм сүтү саан, 5 килограмм дүк чыгарып, хонукта 150—200 грамм кесиле чыдап ап, чусе онаштыр 135—140 хуураган дүктүг турар. Оон иланча Францияда, Чехословакияда, ГДР-де, Болгарияда, Италияда, Бельгияда хойну саарын бүрүн механизациялаан.

Болгарияда бистик кавказ болгаш староноль уламжыл, нарын дүктүг хоогузду эрттерин, чылда 144 килограмм сүт саан, 5—6 килограмм дүк кыгып ап турар. Ында 10 миллион ажил хойдан 290—300 муу тонна сүтү саан азыр чылаатымал.

Делегейин чамдык чурттарында тас хойларын эрттерин эгелдеш. Ам бестин бугу хойларын 10 хуузу бугу турар ол хойларын уксалы 57 яны. Эне-не сүтүг хойлар ол. Саар хойлар барыктыг-ла болза аарылас.

Бистик чуртувуста хойну база саан турар. Саарыгын малакча дымараш болгаш дымараш бугу дүктүг хойларын ажил хонуктап, кавказ чыл бабас, түшүн, лезгин, алдыг уксалыг хойлар база сүтүг. Чинге-нарын дүктүг хойларын хой кези, патай, каракул, волон хойлар саарыгын таарышкан. Кандыг-даа хойлар 5—6 харымында кончут сүтүг. Уксал өзө болуу

турар, ийнсээр болгаш арган хойларын саан, бобас. Саар хойну тула хураганын эвеле хойнуудан ылабас. Ындыг болганда хойну саарга, оон продукттуулаа кандыг-даа багал салдыр болбас.

Бистик чуртувусту хойну баш салы-биле делегейде бир-ли черде. Амгы үеде колхозтарда болгаш совхозтарда кыс хой бестин 75 миллион. Хойдан чүтө 30 килограмм чылда саар боозуу-саа бестин 1,5 миллион тонна сүтү бугурун болур бис. А ол дөзгө, хоогуз-дуну болгаш чеминини талазы-биле 3 миллион тонна ичин сүтүгден деп ак чедир. Бис чылда дөзгө-ле 100 муу тонна хой сүтү ап турар бис. Боозадылар болгаш совхозтарын салды турары 25 муу тоннада ашпас. Ам болди көпүрөк, чөсө хире он-он муу тонна ак чем курлавырын ажилдакталарын турар-дыр? Дагестан АССР чоокка чедир-ле чылда 7—8 муу тонна

БЕДИКЧЕ БАЗЫМ

кеген бунинг ажил-агыйлар. Чөсө аар-саар ажилдар кылдыр, турар ажил херек. Аил-Хөз болгаш Хеймерек ийинин республиканын комсомолдарында болгаш анык, тарыгга кыгыларын уттугун бө? Оларын эгелдештир бистерин херезис-тир—деп, шиптирлери чугаалап, мал-чылнаккан болымын илерет-келди.

Шынал-ла, 1970 чылдарын ортан үзүлдө Чевн-Хемчин районда Октябрь 20 чылдар сокузун анык хойжулары. Аил-Хөз биле Хеймерек Ондарларын кыгыларын рес-публиканын дика хой ажил-агый чүдүдүгүн, детини, төрөөн ажил-агыйыгга мал-чылнаар дөзгө. А Арбай-оол биле Күскулмаа Ондарлар «Сүт-Хөз» совхозта хойну-даар күзелин илереткен ажилдарын баштайгыларын болган. Иланча олар чаа үскөн бир кодан хураган хуулаан, ирт кылдыр дооруктурган. Түпкел багал эвеле болган.

Аил-Хөз-бунинг чедир алган чедеринин өрөөнү көргөш, дөзгө дөзгө-лөп турар кодан хойну хуулаан. Хойлар төрөөн хураган сакын-сеткелге иланча оорунчүг түнөс бербоон. Хоогуларын, спелалис-

теринг сүмелеринден анык хойну бодуну эрттеринке чыгыларын, чамдык чедир кылдымал чүдүдүгүн чоор-ту билип ап эгелдеш.

Сөзүгү нап чылда сокузун удурунугуна малчынар бригадалыг улаа-лаара эрттеринин чыгыларын, чамдык чедир кылдымал чүдүдүгүн чоор-ту билип ап эгелдеш.

Ол чорук малчынын чымыштыг болгаш харысалагы эвеле бугурун турары дөзгө-лөп, дараазында чылда ол-ла коларын сөзүгүгү дөзгө болган азы төрүүр чус хойдан 76 хураган алган. 1979, 1980, 1981 чылдарда төрүүр чус хойга онаштыр 80, 90, 97 хураган алган. Бө чур-тагалар дөзгө оларын чыл

самында чылп келген арга-дүрүзүлгө, нарын кыдыг кыдыг-агыйлардан болгаш чедерининин херекчил-дир.

Өг-бүдө он бирги беш чыл-дык ийинг чылдыга төрүүр чус хойга онаштыр иланча хураган алып, ан, тиза уксалыг бир хойдан 139 кг дүктү кыгып алган. Бө ир-дүгү-биле чугаа сокузун эвеле, харын-даа республика-нын муураак хойжуларын дөзгө-лөп кирген. Чедеринин бедерин басты басты ол.

Чалагы өшкү үер бе-тигиле бө өг-бүдө хой, хураган кавказларын көргөшчү кол-тарып, үрүмк сөткөзгө чылп алган. Ишкни уна-рында 15 тонна сизини ба-за бөлөгөн, ону кыгыткан сокузун арткан. Келер кыш-на бөлөгөн багал эвеле, ону хур ажаларын магадылаа бар.

Ам бө хуулерде олар хойн Ишкнилин сизин кадар ол-тут, кара сүтүг тайгалыгга сөмүрт олардын турар хойну күш дөзгөлөп шыакар, келер кыш хур ажал дөзгө, аниге чиганмалы барын бо-лур.

ЧҮС ЧЕДЕН ҮШ

1981 чылдын Күрүнө шаанналыг лауреады, Ош областың Наукат районда № 44 аът за-водунун кадарчын Ташполот Акматов чылдын на бедик көр-гүзүлгелерин чедип ап келген. Оон удурун хойжу бригаданы онгу беш чылда ортумаа-биле чус башка онаш-тыр 152 хураганын до-руктурган болгаш, хой-дан на 4,8 килограмм дүктү кыгып алган.

Акматовтун бригада-зы он бирги беш чыл-дын баштайгы чылын-да чус хойдан на 172 хураганын, хойдан на 4,9 килограмм дүктү алган. А бө чылын оон алган хураган—чүс-тен-не 173 баш болган.

Т. КАРЫМА.

(ССРЗ-ни жылда кыгырбан)

«БӨМБҮРЗЕК
ТАЙБЫҢ
ТУРЗУНЫ»
(Парлаага
конференциясы)

Шагым кайы-даа үе-
инде Чер кайычкы-тыр.
Оон чогуу боду уагт эс-
тир. Аяла таомончуну чу-
гулааа космоска кыж-
улаа эки медресе билер-
дир!

Светлана Савицкаяны
бо сестери август 25-те
Ужудушкуну ошкарар
төпкө болган парлаага
конференцияны коа ут-
каан иасреткен.

Коа залды акрамалга
«Дипростар» кестуе келген.
Олар боттут телекамерала-
рында дужуна олурун-
тарга космос-биле интер-
вью асгелен. Баштайгы ай-
тыр. Леонид Поповча
салдыр.

— «Салют—60» 185 хо-
нух дургузунда асжылдан
кездирер. Чаа станция
орбитада бодалынар чүз,
орбитага хөй үеде асжыл-
таарымчалы, чурттаарында
таарымчалы кайы-хире-
дир?

— Эскерилгелерни киж-
и доран эскерип калар чор-
ду, — деп, «Дипр-1» харым-
алды. — Ол дорге, бистеги
эскерилгелерни, кон-
структорларын с т м, ас-
жылдангыларын уагт
асжылдыр. Станция ба-
за дыка делген
апарган, — аяла асжылда-
арында, дымштарында та-
арымчалы байдалар бар.

— «Салют—7»-ге асжыл-
даарга иделген-даа, эс-
тир-даа — деп, Валентин
Лебедев немеди, — Черзе
тергиини эки-дир.

Станцияны эскерип калы
асжылдагылардан чүзү
кол-да сактын асжылды
журналистер сонугураа.

— «Дипростар» чаа-
чаа асжылдыкылар уагт
дизайнлыгы менен уу-
турдулар. Олар асжылдан
асжылдыр. «Шинилдеги
эскерилген» — чаа-чаа ас-
жылдыкылар боттутура
идегилиги — деп, сестери
кайычкы-тыр — деп, Ана-
толий Березовый харым-
алаа.

— Бортка тургузунган
байдалды кайы-даа ут-
пача, «Дипростар» оюн-бош-
тык-биле тергиини эки
асжылдан турлар. Кайы-
даа берге байдалдан хо-
стуг үе боорар. «Ира-
нинг» деп парын херексе-
ди Сета идыл дурген
ипердиги апар боор деп
бузурелерини мий. Чым-
кай-дыр мен — деп, Вален-
тин Лебедев чугаалаа.

Юрий Гагаринни ужу-
душкунундан бээр 100
мыл боду ою—2061 чылда
орбитага станцияны кайы-
ды байдалды боттут деп
боду турарын, космонав-
тылардан корреспондент-
тилер айттыр.

— Ону харымалары бот-
те-дир, — деп, Валентин
каттырган. — Ол үеде чедир
космонавтика дыка-да бу-
рунгарлаар боор. Киж-
и тергелген космоску шип-
тилар талды-биле дыка
херин башкылары кыл-
дыр, черзе биздингир. А
космонавтылар — баа-да
Черин чалай чоруу дээр
асжылдыр.

— Ол үеде киж-и Чер чо-
гууну орбитадан даш-
каарын, Хун системаны
шиптилер турар апары
чугааган. Ким билер
боор, чүз чыл боттут
барым сымдыктарже ко-
ра-блдер кылдыгытары ба-
за магат чок.

Ужудушкунга белетке-
ни турган үеинде делен
чок каттын бо космоста
делен чок каттын ыгалы
кайы-хире-дир дээрин
журналистер Светлана Са-
вицкаядан айттырган.

— Черге делен чок кат
бичини кала боду болгай,
а мында доктаамал. Чан-
чыгар апар. Чогуу киж-и
билбес, көрбөс чүзүлгө
таарымчалык шип, шип-
шүзү артын черге өөр-
түпкү өткен мен.

— Салерип экиналды-
нарын космосколу деп
алаа болу. Станцияны
бортунда В.И.СМ ТК-ны
ийи кескуну. Леонид
космосколу лауралды ба-
за бар-дыр. Космосколу
кирпир турар оолдор бот-
тут кыстарга чүзү күзөр
сипер?

— Оларын мурунда
салдыган уагт-даа, бие-
да соруагыларын чедип-
кирпир күзүлгө, тер-
гини эки асжылдарын —
деп, Леонид Попов чуга-
алаа.

— Чезе-даа чыл эртер
боду, суратгы ирда
«Космосколу» чарыла-
мен, кезон шагда чалы
боор мен — деп сестери
улаушпача — деп, Светла-
на Савицкая улаушпача-
лаа.

В. ОВЧАРОВ,
СЭТА-нын тускай корр.
Ужудушкуну башкарар
топ.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ
СЭТА-НЫҢ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРИ
ДЫҢНАДЫП ТУР
СУДАЛЫ

КУШ-АЖЫЛЧЫ УЛУГ ЧЕДИИШКИННЕР

УЛАН-БАТОР. Боттарыны
байыралаан — Моолдун ани-
яктарынын Революстуг асжыл-
дыни (МАРЭ-ни) тургустун-
ганымн хунуу моол оолдор,
кушар бугу улустун соци-
алист чарымалга куш-ажыл-
чы уагт чедипкирине-биле
уткаан. Аниактарынын мити-
гилери бо хунерде бугу тур-
та боду, куш-ажылга боттут
өөредилгеге боттарынын че-
дишкениринин дугайлы ар-
ежирер келеткен дымнаткан.

Тургузунган хунуун бээр
61 чыл оюн бо чылын дем-
деглээр Арена улусту эрге-ча-

гырган чылдарында наци-
онал асжылдыкы, эртемни
болган културанын тургусту-
нарында база хожуурун-
га уагт салымшкынын кирпир-
Моолдун Араттын Революстуг
намынын иделгендиге дуала-
чыл болган куржукчу бот-
берген. Кур черлерин шип-
гедип алыр, улау улустун бот-
гаш келде асжылгы комп-
лекстерил турар, чаа хоорай-
лар тулууга илелкирди
ажылдар — уагт салгалын
революстуг болган куш-ажыл-
чы чачыларын талантит
уламчылар турар моол оолдор,

кыстарын ажаларыг асжыл-
херектерини ыракта-ла долу
авес даялзы ол-дур.

Чедиг беш чылда база
олар эки тунеллерин чедип
ап турар. Бо чылын республи-
канын аниак малчыларын
аравчи бригадаларын бот-
гаш коллективтерин калбак
шипчешкенине кирпир, уагт
туулгаларын шөфе ап турар-
лар.

МАРЭ-ни келер чылын бо-
лур XVIII съездин төлөсиг
уткуур даш чарым моол
аниактарын ортуунда чер
болганда калбарган.

(СЭТА).

СОЦИОЛОГТАРНЫҢ
БУГУ-ДЕЛЕГЕЙ КОНГРЕЗИ

МЕХИНО. (СЭТА-нын корр.). Социологтук X бугу делегей
конгресси бодуну асжыл. Мексиканын наймысаламга
дооскан. 30 чурттардан келген делегаттар конгресске ки-
ришкен. Социологтук теория-биле болган социал практика-
биле холбашкан чугаа айтырмаларын олар чугаалажып
көргөн.

Социологтук делегей ассоциациянын чаа президентини
Ф. Кардоза (Бразилиа) конгрессин тунел хуралыга чүзе
чугаалаан болган тайбы, демократия дээр демоселге илел-
кейлиг киржиринче, амгы үеде социал-экономикагит айт-
тырмаларын дем-биле шиптираринче делегейини депши-
лелгит эртемденерини күженишкенин сыйы каттыр-
тыраринче бугу делегейини социологтарын кылтырган.

Совет делегациянын баштын, СССР-ниң Эртемнер ака-
демиянын Социологтук шиптилер институтун директор,
СССР-ниң Эртемнер академиянын корреспондент-кежигүү
Т. В. Тябушкинни чугааа конгрессин киржикчилерини
уагт сонугураалы боттуткан. Сайзыраатгы социалист
иялында социал планашкынын дуржугалыгын дугайлы,
СССР-ге боттандырган социологтук шиптилер дугайлы-
да совет эртемдене таларга чугаалаа.

Делегейини социологтук ассоциациянын уагтуктуу ор-
ганнарынни составында социалист чурттарын төлөс-
чилерин конгресске немей сонгаа. Делегейини социологтук
ассоциациянын оралакчы президентини албан-туул-
гезинге СССР-ниң социологтук ассоциациянын даргын про-
фессор Х. Момджян сонугаа. Венгриянын эртемдене ака-
демик А. Салаи болган профессор А. Майер (ГДР) ассо-
циациянын күтсөм кезигинеринге сонугаа.

И. ГОЛУБЕВ.

ДЖ. КАРТЕРНИҢ ИНТЕРВЬОЗУ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА-нын
корр.). Ливанга Израильдин
шүзүр кирер дээр белетке-
лини дугайлыда америк ад-
министрация баш бурунгар
билген болган Бегинниг ча-
азанын агрессиягн эсептен
бээр деткин келген. Израиль-
дин дегини агрессиянын
түнеллиге чүз-чүз муң
лиманар болган палестинер
агрессия, балыглаткан. Изра-
иль агрессиянын дугайлыда
америк чалаа баш бурунгар
билген, агрессорду эсеп-
тен бээр деткенин АКШ-тын
президентини болуу чоран
Дж. Картерниң интервью-
да айткан. Тел-Авивта
планнарын дугайлыда
АКШ-тын чалаанга Израиль-
дин чатырмалары баш бу-

рунгар дымшканын «Атлан-
та» джорнал-конституция со-
дуга берген интервью-да
Дж. Картер демделген. Ли-
ванче уагт шавар халдаш-
кынын Израильдин кылдыр-
га Вашингтонун чыгарыш-
кенин Израильде уагт алба-
дулаадыг кижилер менен чу-
галаан деп, Картер меде-
лген. Израиль агрессиянын
белеткелини дугайлыда «чу-
пу-даа билбөө» бис деп ба-
дыткан келген америк ад-
министрация АКШ-тын пре-
зидентини турган Дж. Картер-
ниң медегелгенге, советле-
дык эсеп кылдыга тава-
рышкан. Дж. Картерниң
медегелген америк төлө-
сүзүр паралаа болган ли-
формалга агентстволары да-
чыткан.

В. МОСТОВЕЦ.

БАЙЫРЛЫГ МИТИНГ

ПАРИЖ. Фашист эскекчилерден
Парижти хостааннан бээр 38 чылга
тураскааткан байырыг митинг францу-
з пайсылаада Республика мылунге болган.
1944 чылдын августта Парижге уаусчу ту-
ра халымшкынын үеинде тура халым-
шканын чешектиг отрядтар шипчын
тулушкунулар үеинде гитлерги гарни-
зонун шипилек кесектерин алаа чылга
шанкан.

Фашизмге уагт демоселге боттарыны
амы-тыпын берген патриоттарын турас-
кааткан сактын баулаары-биле Удурла-
нышкыны шипчешкенин кирпирчиле-
ри, фронтчулар, гитлерги өлүм лагер-
лериниң шипчешкенин чораннар, чурт-
туу профилейлерин болган өскө-даа
хал-шипти организациаларын төлөс-
чилер чедип келген. Мылда тураскаат
тураскаат салбыраны баарында митинг-
ниң киржикчилери чешектер салган.

Француз профилей шипчешкенин кес-
ки асжылдыгы Жан Брор чымгал-
нарын мурунга чүзе чугаалаа тура.
Франциянын асжылгы аныгм фашист
эскекчилерге уагт демоселге ач чугула

ролду ойнаан ошалаа демделген.
Парижти хостары даш тулушкунулар-
га амы-тыпын чаралган парижти
асжылчыларын мадырдыг чоруу фран-
цуз улустун сакын-сеткиниге кезе-
шад артар деп, ол айткан.

Парижге тура халымшкынын 38 чыл
оюн бугу демделген, палестина Гер-
маниянын чылга паварында, Европаны
фашизмден хостарынын херезге шип-
тирлг салымшкынын кирпир совет
улауна ханы өөрүп четтиршикенин
сестерин бааралдыг турар бис деп, Ж.
Брор демделген. Ол мадырдыг демосе-
ге 20 миллион совет кижилер амы-ты-
пында чаралыгын утпаа бис деп, ол
ошалаа демделген.

Төгүтү халымдар, нацизмни немий
үлөсшкенин агаргы, ол ышкан
башкыг элдерин алаа салып үн-
дүр, оларга боттут дээр калды-даа
оралдыкынылар Ж. Брор шиптир-
лиг буруу шанкан.

Ю. КОРОЛЕВ,
СЭТА-нын корр.

ЯДРОЛУГ ЧЕПСЕК
ТУРБАЗЫН

КОПЕНГАГЕН. Европалык
сонугу талашын адрол-
луг чешектен хошту зона
кылдыр камгалар арттыр-
гыр Даниянын премьер-
министри Анкер Йорген-
сен деткин чугаалаа. Ал-
банын чоруп кылды. Пе-
ландиянын наймысалаа
Рейкьявике болган парла-
лага конференция-
га чүзе чуга-
лаа тура А. Йорген-
сен Пеландиянын премьер-
министри Гунар Торд-
сен-биле беселдешкенин
үеинде Европа динин
сонугу талашын адрол-
луг чешек чок зонаны тургу-
зын дугайлыда айты-
рымгы база чугаалапкан
демделген. Оон-биле хол-
баштыр А. Йоргенсен ол
айтырмгы шиптирар-
ынга биче чурттар база
салымшкынын кирпир бо-
лур демделген. Ритсе-
а-бурю дор дани инфор-
мация агентстволары да-
чыткан.

(СЭТА).

ФИДЕЛЬ КАСТРОНУҢ ЧУГААЗЫ

ГАВАНА. АКШ-тын им-
портацияг чешектигери
Израильдин шериг машина-
лары ийн аа дургузунда
уаурашкыны туркун кел-
ген палестинерин мадыр-
дыг болган эрсед-диги чо-
руунга бектик үлөсшкенин
Кубанын Компартиянын
ТК-ынын Бирги секретари,
республиканын Күрүнө чөв-
лөсчиги болган Министрлар
Чөвүлгилер Дарганы Ф. Ка-
стро берген.

Палестин улус диван на-
ционал-патриотчу күш-
тер биле калы сносиса агрес-
сорларга чогуу оштур шавым-
шкыны берип, Удурланыш-
кынын палестин шипчешкенин
Израильдин болган
АКШ-тын уаушкан чок кылдыр
дээр бугу-де оралдыкыны
кынарын үскен деп, Пале-
стинаны Хостарынын Орган-
изациянын күтсөмонуң
дарганы Я. Арафаттын алыгга
чорукан чагазынга ол де-
мделген.

Боттарыны кара чангыс
дурм баураа төлөсчиги—
Палестинагы Хостарынын
Организациянын уагтук-
газы-биле боттарынын дурм
баураа эрелерин камгалар
турган палестинерин чы-
жележир чүзе чок мадыр-
дыг болган көрүшкенин

чогуу делегей магадашкы-
ныга хайгарар турган деп,
чагаада айткан.

Ливанда израиль агрессия-
га АКШ-тын кем-бурууу
киржигелен Ф. Кастро шип-
тирлиг буруу шанкан.

(СЭТА).

САЛЬВАДОРДА
БОЛУУШКУННАР

САН-ХОСЕ. (СЭТА). Сальва-
дордан дымшкан медресин
баураа аларга, Сан-Висенте
департаментте партизан
шипчешкенин чылга шавар
дээр хангы бау-чурунун
эсепчиги оралдыкыны
буураа дүшкөн. Шериг-фа-
шист хунуун шипилек
шеригери болган АКШ-на
тусый белеткелиг эркен
шериг кескери ол департа-
ментте барык иделди дургу-
да араатангы бау-биле хо-
дун, тайбын чурттакчыларын
шавылган келген. «А-37» деп
америк самолеттарын Сальва-
дордун агаар-чешектиг күш-
тери чоокта чаа алган. Ол са-
молеттарын кырында тарас-
канын суурларын бот-
баларын оштан, камгалар чок
тайбын чурттакчыларын вер-
толеттар кырында пудемет-
тар-биле боолан турган.

Сан-Висентеге операция «че-
диншигиле доогулаа» деп,
Сальвадордун шериг коман-
далы чаралаа. Ыччалжак
барым талакы күрүлелерин
корреспондентлери бери о
медегелде «дыка чыгынчиг-
дыр» деп санаа турар. Кем-
буруулу бау-чуруу тура ха-
лымчаларын чылга шавыл-
дугайлыда чыл уагт чуртук-
коолган. А кылды медегел-
дерин сөөлүнд партизаннар

нын улам күштүг болган
кабак хемчөөдиг шавар
халдашкынынын дуга-
лында дашкы информация
агентстволары дымшкан ту-
рар. Фарабундо Марти аттыг
Национал хосталга фронт-
ууш дымшчылар дүтүг
болган мадырдыг демоселди
чоруулу турар.

Чуртта херезжерини шер-
иге келдирин турар дуга-
лында шериги шериг коман-
далынын төлөсчиги Сан-
Сальвадорда чугаааа ба-
дыткан. Тура халымчалар-
биле тулушкунуларга уагт
когаралга тавагыш турарын
ол медегел бадтыкан. Сал-
тыкыч болган американы
чакактын шериглери эркен
үш айтар дургузунда 125
кижизин алууртен деп, эрге-
чатырларын медегелди ды-
ка чыгынчиг болуу турар.
Сальвадордун наймысала-
дан 54 километр ирак черге
9 солдаттар миная тавагыш-
кан, алууртен. Сан-Висенте
болган Кабанын департамен-
тирге 35 шаамакыларын
ауруткени партизаннар
«Бесермес» деп радио-
станцияны дымшкан. Америк
хөй бот-чешек-даа, АКШ-тын
дуаламчы-даа саттыкыч
тагырмаларга деткиче
болбай турар.

БЕИРУТ. (СЭТА). Ливан-
нын чогуу деискеринге бол-
ган сонго талакы кезеңде уагт
хемчөөдиг агрессияны чору-
дарында израиль шериглер бе-
леткенин турар. Израиль шер-
иглери Бейруттан сонго та-
лакы деискеринге районнаже
болган Бекаа шиназынче ан-
дере чоруулу турары бо дү-
тгиле бадтыкан. Ливан най-
мысаладан чуртун сонго бол-
ган чөөн талакы деискерин-
ге барган оруктары израиль
шериглер дугай турукандан
бээр элөөн кал хун өрткен.

Израиль интервенитлер Ли-
ванын асжылгач черлерине
дурм чок, дуржук үлгелер-
лерин үрүлчүлөп турар. Тир
болган Сайда хоорайларын
аразында автомашина оруу-
н — гаар кат-чешектиг сал-
гып асгелен. Партизаннарын
хемчешкенин меоонда
ужурашкылар сорула-биле
алаа «елуг зонаны» тургузар
бис деп, израиль шериг коман-

ЛИВАНДА БАЙДАЛ

Барыны Бейрутче дайын-
нын шүзүр кирер дээр ора-
дыкынынын сый шав-
кан палестин болган ливан
дайынчылар ол тулушкуну-
нарга тилекчилер болган деп,
Палестинанын ФАТХ органи-
зациянын ТК-зыны кези-
гүү Абу Айад ошалаа айт-
кан. Израильдин «чанык» да-
шкынын дугайлы дээр
хоозун чулурушкуну олар
сойгалар изеретке болган
спонистерини шериг машина-
зынга уагт чешектиг туржук
шылдарын бадтыкканнар. Па-
лестинанын Ливанга артып
калыр хамааты чурттакчыла-
рынын айыл чок
чоруурун магадаалык
ливан чааа алааа деп,
Абу Айад чугаалаа. Ыч-
чалжак бистер ирак бол-
ган калыгалаа палестин азы
ливан киж-и бүрүз дээр

эсженис негеп алыр бис
деп, ол медегелген.

Иордан демин барыны та-
лакы эренин деискерин
болган Газанын секторун
эсеп аламы ышкан. Ли-
ванын деискеринге быжы-
кыларын Израиль ботан турар.
Ол чуртун деискеринге
араб дылда бижимелди орук
демектерин израиль эскек-
чилер уаушкан болган изра-
иль демектер-биле соолааны
АКШ-тын «Таймс» солуу биж-
жон. 1967 чылда араб турт-
таг уагт израиль агрессия-
нын үеинде эсженис араб
деискерлерге Израильдин
быжыкынынын чогуу-на
орук демектерин мычар со-
лурун дургузунда эсженис
халгааракчылар салгыны-
рып турар.

Вашингтонун чөпшөреш-
кедин болган чүдүлгү-не-

ИЗРАИЛЬДИҢ
УУЛГЕДИН СОКСАДЫР

«Сноистерини геноцидди
бодураа», «Израильдер, Ли-
вандан үнү чоруу!» — дээр
кылыгын доогулар Барыны
Беринге болуу эркен. Алы-
дыкы агрессияны бодураа,
Чоокку Чөөн чүккө быжы
болган тайбын дээр муң-мун
кижилер ол чыскалга ки-
ришкен (үстүнд чуртук).

Израильдин чатырмачы бо-
лутери болган спонистичи про-
паганда делегейин хөй-ни-
тенин израиль уагт чүз
болган артиллерия, а ол ми-
на далай корабльдер чүз
шериги объектилеринге согу-
г чедирин, алаа чешектиг алаа
хемчир асжылга турар деп
хоозун чүдүлгү чуртук тур-
ар. Ишкы-даа болуу олар-
нын медегел туртук, Тел-
Авивтин «үмүңгү чезе» эле-
реп турар.

АДАНА ЧУРТУКА: Фео-
форат снарядын чатыр-
кынын түнеллиге алы-
гел эсептен 12 харым Рей-
на Шамдан.
СЭТА-нын фотохроникам.

РУТ ФЕРСТИ ЧҮГЕ
ӨЛҮРГЕНИ А?

Мурнуу Африканын сөөк-
таа ыгалчылары Могабике
Уаус Республиканын наймы-
салаа Малуу хоорайга хангы
чаа үлгелерин август 17-де
кылган—поща бандеролину
интинге сун каан бомбаны
чалаагында Мурнуу Афри-
канын Национал африка
конгрессини (АНК) уаурула-
нын кезигүү, суратгы эр-
темен, чогаалгы болган жур-
налист Рут Ферст өлгөн. Мо-
забиктин эрге-чатыргалары
изелген ам-даа дооснаа,
ыччалжак көргүз чок ма-
дырдыг ол херезжен киж-и
Мурнуу Африка Республикада
расмичи эрге-чатыргаларын
чажыт шиповарынын белет-
кээ сүзүлгөни түнеллиге
алууртен тодаргай билине
берген.

Америк империалисттер, из-
раиль спонисттер, Мурнуу Аф-
рикада расмичи амгы үеде
коммунизмге болган киж-и тө-
релетенин социал депшиле-
гитинге уагт калчаалыг шавар
халдашкыны калбартын тур-
ар. Рут Ферсти араатангы
бау-биле өлүргөн — импери-
ализмниң эң-не расмисылт бо-
луктерини делегейге кем-бу-
руулу алуруку үлгелерин
түнелди-дур.

Политиктиг уулааныч-
ларыга эсженис империалист-
тик бөлүктөр болган олар-
нын шиповарынын алуруку
аргалары шагдан боор туруп
келген болган амгы үеде
улам-на дерин болган ара-
тангы болуу турар. Делегей-
ини депшилеги кижилеринге
уагт алуруку үлгелеринге
империалисттер болган олар-
нын саттыкыч чалаалары
кылган келген. Могабикти
хостар фронтуну — ФРЕЛИ-
МО-нун үнелелекти болган
баштайгы дарганы Эдуардо
Мондланега база булун ар-
тында келен өлүргөн турган.
Иччалжак Малуутун төвөгү
Рут Ферсти араатангы бау-
биле өлүргөн чорук бугу де-
гейини депшилеги хөй-
нитенин ханы килелдеш-
кени болдурган.

Рут Ферсти Мурнуу Афри-
канын расмисери өлүргөн
дээрине кым-да чыгынчын
турар. Мурнуу Африканын чо-
нуун национал-хосталгы
шипчешкенин Рут Ферст
эң-не илелкейлиг кирпир кел-
ген. Ычанган мадырдыг де-
мекчигин араатангы бау-би-
ле август 17-де өлүргөн ал.
Мурнуу Африканын национал

ФРЕЛИМО
ПАРТИЯНЫҢ
ТК-ЗЫНЫҢ
ПЛЕНУМУ

МАПУТУ. (СЭТА). Африка-
нын муруу чүзүлгү халла-
рынас күрүлелеринге уагт
Мурнуу Африка Республика-
нын расмисилерин алуру-
чу дегини калыпалы
ФРЕЛИМО партиянын дарга-
ны, Могабике Уаус Респуб-
ликанын президентини Самора
Мапел шипчын буруу шав-
кан. Чаа амдыралды болган
хөй расмисиле интинге тур-
гузуу турар Могабике Уаус
Республиканын кол дайымы
апарет болуу турар деп,
С. Мапел ФРЕЛИМО партия-
нын ТК-зынын пленумун
халдыкынынынга меде-
лген.

Мурнуу Африка Респуб-
ликаны камгалаа министри
Магнус Маала кооуну чулу-
рушкун кылган, Могабике
Уаус Республика бодуну шө-
риг күчүзү уагттыр, чаа
боо-чешекти салып ап турар
деп, алуурданын. МАРЭ-нун
президентини база боттут-
кан. Мурнуу Африка Респуб-
ликанын расмисилерин Мо-
габике Уаус Республикага
уагт чешекти халдыкыны-
нын айдым күштеген амгы
үеде Могабике харым хем-
ч

